

Poznámky ke státním maturitám

Aleš Trojáněk
Gymnázium Velké Meziříčí

1. V posledním dvacetiletí došlo k liberalizaci obsahu, forem, rozsahu a hodnocení středoškolského vzdělávání. Tento trend byl podpořen platností dokumentů jako je RVP a z něho vycházejících ŠVP. Ponechme stranou vhodnost tohoto postupu, kdy jednotliví učitelé ve svých předmětových komisích a ředitelé škol vytvářejí učební plány a jiné důležité dokumenty škol, jejichž kvalita ovlivní výuku na dané škole na řadu let. V této situaci **považuji myšlenku státních maturit v podstatě za správnou**. Při výše popsané volnosti „vzdělávacích cest“ je třeba nějak určit nepřekročitelnou úroveň znalostí maturantů¹, je třeba alespoň část maturitních zkoušek objektivizovat tím, že se vyvedou z kompetence jednotlivých škol, kde žáci studují.

2. **Státní maturity by však měly být zorganizovány tak, aby byly logisticky co nejjednodušší, aby nekladly přemrštěné dodatečné požadavky na učitele**, aby svým celkovým pojetím nedělaly „medvědí službu“ myšlence státních maturit. Na základě poznatků získaných zejména od kolegů (učitelů českého jazyka a literatury a cizích jazyků) mám dojem, že připravovaná varianta tyto nároky nespĺňuje. Zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků jsou koncipovány jako komplexní, tzn., že obsahují písemnou část (dále strukturovanou) a ústní část. Podrobné stanovení postupu při hodnocení písemné části, ale hlavně detailní a vysoce formalizovaný návod na ústní zkoušení považuji za těžko realizovatelný. Učitelé – hodnotitelé se stanou (asi trochu přehnaně řečeno) vyplňovateli předepsaných formulářů. Sám si jen velmi těžko dovedu představit, že při ústní maturitní zkoušce z fyziky bych postupoval přesně podle daného „itineráře“.

3. **Nová maturita** (viz model nové maturitní zkoušky: www.novamaturita.cz) **se v postatě týká hlavně předmětů český jazyk a literatura a cizí jazyk**, méně pak matematiky, ZSV a informatiky. Zkoušky z ostatních předmětů jsou plně v kompetenci samotných škol a k jejich standardizaci tak nedojde.² Z tohoto důvodu považuji úvahy o uznávání státních maturit fakultami, na kterých předměty státní maturity nepatří mezi profilové, za předčasné.

Se státními maturitami souvisí i případné přijímací zkoušky na vysoké školy. Tyto zkoušky založené jen na ověřování studijních předpokladů mohou působit velké potíže při vlastním pozdějším studiu: Žáci totiž reagují pragmaticky a vybírají si jako maturitní ty předměty, které je na všeobecné testy nejlépe připraví, např. ZSV či zeměpis, a to i přesto, že chtějí studovat informatiku či chemii. Znáám řadu případů, kdy žáci dobře uspějí u testu všeobecných studijních předpokladů, jsou přijati, ale záhy zanechávají studia, protože si nevybrali vhodné předměty jako maturitní a potřebné vědomosti ke studiu daných oborů jim chybí. A to je škoda. (Upuštění od přijímacích zkoušek pak vede u většiny žáků ke ztrátě motivace ke studiu.)

3. Předložený model maturitní zkoušky je velmi nákladný.

¹ Je však otázkou, jestli „hlídání“ kvality vzdělání až na „výstupu“ je tou správnou cestou. Jestli by nemělo být povinností státu zaručit kvalitu škol již tím, že by nějakým systémem akreditace ty špatné školy neprošly.

² Žáci si mohou předměty jako F, Ch, Bi, Ze, D apod. zvolit ve státní části jako nepovinné, ale při tom musí složit ještě profilovou část maturity. Proto si nepovinné předměty zvolí jen mizivé procento žáků.

4. Při přípravě obsahu, rozsahu, formě, ale i celkové koncepci maturitních zkoušek **se měla (by se měla) více angažovat univerzitní pracoviště daných předmětů**, např. ústavy či katedry českého jazyka, bohemistiky apod., ale i organizace typu JČMF. Je pak marné (po případném zjištění nedobré skutečnosti) si stěžovat a hořekovat.

5. **Jak by mohly být maturitní zkoušky koncipovány?** „Státní“ a „školní“ část by se mohly doplňovat. Stát by (např. prostřednictvím své organizace CERMAT) zadal písemnou část nejen v ČJ, CJ, ale i v ostatních předmětech. Ta by měla být snadno hodnotitelná (diktát, didaktický test, překlad, řešení úloh) a ústní část by byla v kompetenci samotných škol. Výsledné hodnocení by vycházelo z písemných i ústních částí. Jeden konkrétní příklad: Ve fyzice by mohlo být zadáno v písemné státní části maturitní zkoušky několik (např. 6) úloh, které by pokrývaly základy středoškolské fyziky. Myslím, že vypovídací hodnota takovéto písemky by byla velká. Ústní část by již byla v kompetenci školy, nebo by si mohla škola stanovit, že napsání státní písemky na určitý počet bodů již znamená složení zkoušky z fyziky např. na hodnocení chvalitebně. Kdo by chtěl lepší známku, podstoupil by ještě ústní zkoušku ...

6. Niels Bohr prý říkal, že odborníkem v dané oblasti je ten, který vyzkoušel všechny špatné cesty. Provádět experimenty, které zasáhnou např. dva ročníky maturantů a mnoho učitelů, není vhodné. Možná však jiná cesta není a nějak se začít musí. Rozhodně by však názory a připomínky řady institucí, organizací a jednotlivců měly být brány v potaz při realizaci budoucí podoby maturity.

Únor 2010